

HİTİT SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Hitit Journal of Social Sciences

e-ISSN: 2757-7949

Cilt | Volume: 17 • Sayı | Number: 2

Ağustos | August 2024

Moda Tasarımı Eğitiminde Desen (Figür Çizimi) Dersinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Evaluation of Drawing (Figure Drawing) Course in Fashion
Design Education According to Student Opinions

Burcu BAŞARAN

Corresponding Author | Sorumlu Yazar

Dr. Öğr. Üyesi | Asst. Prof.

Selçuk Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi,

Moda Tasarımı Bölümü, Konya, Türkiye

Selçuk University, Faculty of Architecture and Design,

Department of Fashion Design, Konya, Türkiye

bbasaran@selcuk.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-7149-2119>

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü | Article Type: Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş Tarihi | Received: 31.05.2024

Kabul Tarihi | Accepted: 08.08.2024

Yayın Tarihi | Published: XX.XX.2024

Atıf | Cite As

Başaran, B. (2024). Moda Tasarımı Eğitiminde Desen (Figür Çizimi) Dersinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 283-302. <https://doi.org/10.17218/hititsbd.1493910>

Değerlendirme: Bu makalenin ön incelemesi iki iç hakem (editörler - yayın kurulu üyeleri) içerik incelemesi ise iki dış hakem tarafından çift taraflı kör hakemlik modeliyle incelendi. Benzerlik taraması yapılarak (Turnitin) intihal içermediği teyit edildi.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Etik Bildirim: husbededitor@hitit.edu.tr
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/hititsbd>

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Review: Single anonymized - Two Internal (Editorial board members) and Double anonymized - Two External Double-blind Peer Review
It was confirmed that it did not contain plagiarism by similarity scanning (Turnitin).

Ethical Statement: It is declared that scientific and ethical principles have been followed while conducting and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Complaints: husbededitor@hitit.edu.tr
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/hititsbd>

Conflicts of Interest: The author(s) has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author(s) acknowledge that they received no external funding to support this research.

Copyright & License: Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Evaluation of Drawing (Figure Drawing) Course in Fashion Design Education According to Student Opinions*

Abstract

Fashion is a concept that is also a product of visual culture and takes its source from visual culture, is intertwined with the life of the individual, and appears in different aspects of the changing processes of time, to create aesthetic and comfortable forms of human life. While the rather wide range of fashion brings diversity to fashion education, the production of fashion products in aesthetic forms has led to the necessity of art education, and the production of fashion products with the right methods has led to the necessity of technical education. Fashion design education is a form of design education in which artistic and vocational technical education is taught to the student through blending them correctly. Besides, vocational and technical courses; art education, which is taught in fashion design education with the basic education logic is the result of the multi-directional education approach provided to the fashion design student. Art education-based courses, especially taught in the first years develop the student's creativity, originality, aesthetic point of view and aesthetic expression style. Drawing (Figure Drawing), which is one of the most important of these lessons, is a basic course that teaches the student to see and perceive and to express what they can see and perceive in an aesthetic way. Thanks to this course, the student, who gains observation and shaping skills through developing aesthetic sensitivity will receive basic artistic training for the fashion design program designed to dress the human body aesthetically and functionally. In this article, which was investigated on this perceived need, the importance, position, process and content of the Drawing (Figure Drawing) course for the fashion design program were examined and the opinions and expectations of Selçuk University fashion design students about the course were tried to be set forth. The position and content of the Drawing (Figure Drawing) course in the fashion design program were tried to be determined in the Bologna programs found on the university websites and the course information packages in the program. Descriptive analysis was used in the study conducted with the literature research and qualitative research method, and semi-structured questions were used in the interviews with the purposeful sample group. In the purposefully selected sample group in the study, some students are admitted by the Talent Exam, and some are admitted by the Central Examination System. In particular, students studying in different periods and groups were reached. With this approach, the unbiased opinions of the students who came to the department by drawing before and the students who did not know about drawing before university were collected and compared by descriptive analysis. When the departments of fashion design and textile and fashion design at the undergraduate education level in Turkey are examined, it is seen that these departments accept students with a special talent exam based on the Pattern (Figure Drawing) course and training, which is a necessary education, or with a central examination system that includes completely general theoretical courses or portfolio examinations. According to the findings obtained from the interviews in the study, almost all of the students who were admitted both to the talent exam and the central examination system considered the Drawing (Figure Drawing) course quite necessary for their education. Considering their success status, it was understood from their statements that the students who took the talent exam were more successful. It was determined that the students who took the central exam drew more still-life, lifeless models such as lifeless mannequins and tors due to their lack of pre-qualification and readiness. While the students who took the talent exam expressed their opinions on more advanced subjects, such as drawing faster and drawing what they imagined, the students who took the central examination system. The students who took the central exam reported that they would like to draw more different things, that they would like to be told more about drawing knowledge at the beginning of the course, and that they would like the instructor to be more interested, to give information frequently, and to warn and correct mistakes. Their common answers can be regarded as being able to draw more live models, providing models from outside, improving the workshop environment, using different environments, enriching the materials, drawing more fabrics, and enriching the content.

Keywords: Fashion Design, Art Education, Figure Drawing, Design Education, Visual Culture

* Ethical approval for this study was received from the Selçuk University Faculty of Architecture and Design Ethics Committee dated 26.11.2021 and numbered 07/02.

Moda Tasarımı Eğitiminde Desen (Figür Çizimi) Dersinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi**

Öz

Moda hem bir görsel kültür ürünü hem de görsel kültürden kaynağını alan, bireyin yaşamıyla iç içe olan, insan yaşamına dair estetik ve konforlu biçimler yaratmak için zamanın değişken süreçleriyle birlikte farklı görünümlemlerle karşımıza çıkan bir kavramdır. Modanın oldukça geniş yelpazesi moda eğitiminde çeşitliliği beraberine getirirken, moda ürünlerinin estetik biçimlerde üretilmesi sanat eğitimi gerekliliğini, doğru yöntemlerle üretilmesi teknik eğitimin gerekliliğini doğurmuştur. Moda tasarımı eğitimi, sanatsal ve mesleki teknik eğitimin doğru bir şekilde harmanlanarak öğrenciye verildiği bir tasarım eğitimi biçimidir. Mesleki ve teknik derslerin yanı sıra moda tasarımı eğitiminde, temel eğitim mantığı ile verilen sanat eğitimi, moda tasarımı öğrencisine verilen çok yönlü eğitim anlayışının sonucudur. Özellikle ilk yıllarda verilen sanat eğitimi temelli dersler, öğrencinin yaratıcılığını, özgünlüğünü, estetik bakış açısını ve estetik ifade biçimini geliştiren derslerdir. Bu derslerin en önemlilerinden olan Desen (Figür Çizimi) dersi öğrenciye görmeyi ve algılamayı öğreten, görüp algılayabildiklerini estetik bir biçimde ifade ederek dışsallaştırmasını sağlayan temel bir derstir. Bu ders ile estetik duyarlılık geliştirerek, gözlemlene ve biçimlendirme becerileri kazanan öğrenci, insan bedenini estetik ve fonksiyonel biçimde giydirmek üzere kurgulanan moda tasarımı programı için temel sanatsal eğitimini almış olmaktadır. Hissedilen bu ihtiyaç üzerine araştırılan bu makalede Desen (Figür Çizimi) dersinin moda tasarımı programı için önemi, yeri, işlenişi ve içeriği incelenerek, Selçuk Üniversitesi moda tasarımı öğrencilerinin ders hakkındaki görüş ve beklentileri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Belirlenen programların üniversite web sitelerinde bulunan Bologna programları ve programda bulunan ders bilgi paketlerinden Desen (Figür Çizimi) dersinin moda tasarımı programındaki yeri ve içeriği belirlenmeye çalışılmıştır. Literatür araştırması ve nitel araştırma yöntemiyle yapılan çalışmada betimsel analiz kullanılmış, maksatlı örneklem grubuyla yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış sorular kullanılmıştır. Araştırmada maksatlı seçilen örneklem grubunda yetenek sınavıyla alınan öğrenciler ve merkezi sınav sistemiyle alınan öğrenciler bulunmaktadır. Özellikle farklı dönemlerde ve gruplarda okuyan öğrencilere ulaşılmıştır. Bu yaklaşım biçimiyle bölüme daha önce çizim yaparak gelen öğrencilerle, üniversite öncesi çizim bilgisi olmayan öğrencilerin tarafsız görüşleri toplanıp betimsel analiz yapılarak kıyaslanmıştır. Türkiye’de bulunan lisans eğitimi düzeyi, moda tasarımı ile tekstil ve moda tasarımı bölümleri incelendiğinde bu bölümlerde temelde gerekli bir eğitim olan Desen (Figür Çizimi) dersine ve eğitime dayanan özel yetenek sınavı ile veya tamamen genel teorik derslerin yer aldığı merkezi sınav sistemi ile veya portfolyo incelemesi ile öğrenci kabul ettikleri görülmüştür. Araştırmada görüşmelerden elde edilen bulgulara göre hem yetenek sınavıyla hem de merkezi sınav sistemiyle alınan öğrencilerin neredeyse tamamı Desen (Figür Çizimi) dersini eğitimleri için oldukça gerekli bulmuşlardır. Başarı durumlarına bakıldığında yetenek sınavıyla alınan öğrencilerin daha başarılı oldukları ifadelerinden anlaşılmıştır. Merkezi sınavla alınan öğrencilerin ön yeterlilik ve hazır bulunuşluklarının eksik olması nedeniyle daha fazla natüremort, cansız manken ve tors gibi cansız modelleri çizdikleri belirlenmiştir. Yetenek sınavıyla alınan öğrenciler daha hızlı çizebilme, hayalindekileri çizebilme gibi daha ileri konular üzerinde görüşlerini ifade ederken, merkezi sınav sistemi ile alınan öğrenciler sayıca daha fazla olmalarına rağmen bu konular üzerinde görüş bildirmemişlerdir. Özel yetenek sınavıyla alınan öğrencilerin çoğu derste zorlanmadıklarını ifade ederken, merkezi sınav sistemiyle alınan öğrencilerden bir kısmı zorlandıklarını, önemli bir kısmı da dersin başlarında zorlandıklarını ancak zaman içinde öğrenip ilerleyerek bunu aştıklarını söylemişlerdir. Her iki grup öğrenci de alana, en çok moda resmine ve diğer teknik derslere de katkısının bulunduğunu söylemişlerdir. Öğrencilerin Desen (Figür Çizimi) dersinin beklentilerini karşılayıp karşılamadığı sorulduğunda yetenek sınavıyla alınan öğrencilerin büyük çoğunluğu beklentilerini karşıladığını ifade ederken, merkezi sınav sistemiyle alınan öğrencilerin çok küçük bir kısmı beklentilerini karşıladığını söylemiştir. Merkezi sınavla alınan öğrenciler daha farklı şeyleri de çizmek istediklerini, dersin başında çizim bilgisine dair daha çok şey anlatılmasını istediklerini, öğretim elamanının daha ilgili ve sıklıkla bilgi veren, hatalarında uyarıcı, düzelten konumda olmasını istediklerini bildirmişlerdir. Ortak cevapları daha çok canlı model çizebilme, dışarıdan model temin edilmesi, atölye ortamının geliştirilmesi, arada farklı ortamların kullanılması, materyallerin zenginleştirilmesi, daha çok kumaş çizilmesi ve içeriğin zenginleştirilmesi olarak sayılabilir.

Anahtar Kelimeler: Moda Tasarımı, Sanat Eğitimi, Figür Çizimi, Tasarım Eğitimi, Görsel Kültür

** Bu çalışma için etik onay, Selçuk Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Etik Kurulu'ndan 26.11.2021 tarih ve 07/02 sayılı olarak alınmıştır.

Giriş

Moda, insan yaşamına dair tüm alanlarda estetik biçimler yaratmak, toplumun kültürel yapısına yön vermek isteyen, insan yaşamını devingen kılan bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır (Tunalı, 2009). Moda her an her yerde yanı başımızdadır. Fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarımız nedeniyle giyinmeye ihtiyaç duyarız. Giyinirken tercihlerimiz çoğu zaman kendi estetik zevklerimizle belirleniyormuş gibi görünse de aslında pek çoğumuzun giyim zevki ihtiyacı başkaları tarafından bizim için düşünülüp tasarlanan ve üretilen ürünlerden ibarettir. İşte bu ürünleri tasarlayan üretimin başlangıcı olan tasarımcı yeterli ve etkin sanat eğitimini alabilmiş olmalıdır. Endüstriyel rekabet ortamında teknolojik alandaki gelişmeler ile endüstriye hizmet edebilmek için yaratıcı güce duyulan gereksinime paralel olarak sanat eğitime olan ihtiyaç artmıştır. İnsan bilincinin yaratıcı becerilerini özgür kılması açısından sanat eğitimi önemli bir noktaya gelmiştir (Erbay, 1997). Sanat eğitimi ciddi bir uğraş gerektirmektedir. Bilim ve teknikten sonra gelmediği gibi onlardan soyutlanamaz da. Hem sanatsal hem de bilimsel bir tavır gerektirmektedir. Sanat eğitimi lüks değil doğal bir ihtiyaçtır (Etike, 1995).

Tasarımcı fikrini sanatsal ya da sistemsal açıdan o fikri boyutlandırabilecek ve anlatabilecek şekilde ifade edebilmelidir. Tasarımcıyı eğitmenin en iyi yolu hayalinde geliştirdiği düşünceleri başkalarının anlayabileceği şekilde iki ya da üç boyutlu olarak çizip son şeklini ifade edebilmesini öğretmektir (Gürer, 1992). İnsanın en yetkin zihinsel etkinliği soyut düşünebilmesidir. Zihinsel enerji ne kadar yoğun ise insan o kadar üretkendir ve farklı düşünceler üretebilmektedir. Zihnin ürettiği bu soyut düşünceleri biçimle, sesle, yazıyla, renkle veya hareketlerle somutlaştırmak gerekmektedir (Etike, 1995). Tasarımcı, soyut düşüncelerini kendi öz becerileri ve sanat eğitimi yardımıyla somut olarak görselleştirebilen, görselleştirebilmesi gereken kişidir.

1. Kavramsal Çerçeve

Tasarım eğitimi ilk kez İngiliz Sir Robert Peel tarafından bir problem olarak fark edilip, sanat ve tasarım eğitimlerinin başlatılması için fikir geliştirilmiştir (Alakuş, 2005). Tasarım eğitimine liderlik eden William Morris bu görüşler üzerinde çalışmalar başlatmıştır (Gökaydın, 1996). Sanat ve zanaat iş birliği ile disiplinler arası üretim yaklaşımının ilk örneği olan Viyana atölyesi, Bauhaus tasarım okuluna model olmuştur (Pektaş, 2019). El sanatlarına dayalı bir programla geliştirilen Bauhaus okulunda amaç güzel ve yararlı tasarımlar meydana getirebilecek tasarımcılar yetiştirmektir (Tepecik ve Toktaş, 2014). Walter Gropius'un kurduğu Bauhaus'ta amaç tüm plastik sanat ve zanaat alanlarını bir araya toplayarak, sanat zanaat birliğini sağlayıp bu yönde tasarım geliştirebilecek bireyler yetiştirmektir (Civcir, 2015). Günümüzün post-modern anlayışı içerisinde sanat ve tasarım eğitiminin bir arada verildiği okullar oldukça yaygınlaşmış; tasarımcılar aldıkları sanat eğitimi neticesinde sanatçılarla benzer sanatsal kaygıları taşıyan ürünler ortaya çıkartmaya başlamıştır (Şenel, 2013).

Tasarımcı daima sanat alanlarından etkilenmekte ve beslenmektedir. Moda alanında yaratımın kaynağı ve şartları genel olarak güzel sanatlar alanına benzetilmekte; güçlü bir biçimde kurumsallaşan moda, bir özgünlük arayışı olarak karşımıza çıkmaktadır (Davis, 1997). Moda tasarımı, kompleks ve disiplinli işlemler zinciri ve uygulama sistematiği olarak; sanatın, ekonominin, mühendisliğin, bilimin ve öğretimin sosyal bir yapı içerisinde birbiri ile bütünleşerek erişilebildiği bir organizasyon biçimidir (Çakar ve diğerleri, 2003). Moda tasarımı mezunu belirli bir estetik beğeniye ve vizyona sahip, yaratıcılığını ve becerilerini sürekli geliştiren, problem çözebilen, tasarım sürecini baştan sona organize edebilen, çağdaş ve fonksiyonel tasarımlar yaratabilen bir yapıda olmalıdır (Koca ve Koç, 2009).

Her yönüyle üretici ve yaratıcı, estetik zevke sahip tasarımcılara ihtiyaç duymaktayız. Tasarımcı da üretken, yaratıcı, özgün, çağını anlayan, çevreye, insana, sosyal olaylara duyarlı, soyut düşüncelerini somuta estetik bir biçimde aktarabilen yetkin bir kişi olabilmesi için son derece sanat eğitime ihtiyaç duymaktadır. Moda tasarımcısı düşüncelerini en yaygın biçimde çizimlerle ifade etmektedir. Moda çizimleri moda sektöründe kullanılan evrensel bir dildir ve Dünya’da oldukça yaygın biçimde moda çizimleri görülmektedir (Riegelman, 2006).

Moda tasarımcısının zihninde tasarladığı, düşüncelerini somutlaştırdığı görsel biçimler ve çizimler; eskiz çizimi, teknik çizim, moda illüstrasyonu (moda resmi ya da grafiği), günümüzde yoğunlaşmaya başlayan; dijital çizimler (piksel tabanlı, vektörel tabanlı), üç boyutlu sanal tasarımlar, yapay zekâ yardımıyla gerçekleştirilen tasarım görselleri vb. olarak sayılabilir. Özellikle el ile oluşturulan çizim türlerinde önemli bir çizim bilgisi ve becerisi gerekmektedir. Diğer dijital çizimlerde ve görselleştirmelerde de sanat eğitiminin katkısı göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Her ne kadar dijitalleşme son derece yaygın olsa da temel beceri eğitimi olan çizim becerisi geçerliliğini daima korumaktadır. Moda tasarımcısı için çizim temelli olanlardan kısaca bahsedecek olursak; eskiz çizimleri, tasarımcının zihninde planladıklarını hızlı bir şekilde kâğıda, anlatım ya da hatırlatma amacıyla çizdiği, figürlü ya da figürsüz giysi ve diğer öğelerin çizimidir. Genellikle taslak niteliğinde kabul edilebilir. Pratik, işlevsel ve hızlıdır. Teknik çizimler, elde ya da günümüzde işletmelerde daha çok bilgisayar ortamında yapılmaktadır. Giysinin genellikle ölçekli olarak küçültülmüş birebir halini içerir, giysinin düz bir zemine yayılmış ya da askıdaki görselini verir. Çizime bakan kişide anlaşılacak hiçbir husus olmayacak şekilde açık, net ve düzgün çizilir. Grafiksiz çizimler ve yazılı anlatım içerir. En küçük aksesuar, baskı, nakış, dikiş vs. en ince detaylarıyla en net biçimde ifade edilir. Moda resmi veya moda illüstrasyonları çok gerçekçi ve anlatımcı bir bakış açısıyla yapılabildiği gibi daha çok artistik ve estetik amaçlarla yapılmaktadır. Modelin gerçek bir analizini vermektense çok tasarımın ruhunu, karakterini vermek amaçlanmaktadır (Seivewright, 2013). Modeli daha çekici hale getiren illüstrasyonlar daha çok satış, pazarlama ve reklam amaçlı yapılmakta tasarımın havasını, duruşunu, renklerinin çarpıcılığını dikkat çekici şekilde yansıtabildiği ölçüde başarılı olmaktadır (Szkutnicka, 2012). Eğer tasarımcı çizim yönüne ağırlık verecek hatta illüstratör olarak çalışacaksa iyi bir alan bilgisi ve çizgi gücüne sahip olmalıdır. İnsan anatomisini, kumaşı, uygun ölçüleri, vücut şekillerini bilerek istenen poz, duruş, karakteristik özellikleri seçebilmeli, gereken abartıyı yakalayarak, ortamın ruhunu da katabilmelidir (Keş, 2001).

Moda tasarımı öğrencisine verilecek en temel sanat eğitimi derslerinin başında desen dersi gelmektedir. Tasarımda her tasarımla başlanmaktadır. Sanat ve tasarım çabasının başlangıcını çizgi, desen oluşturmaktadır (Berk, 1964). Desen, çizginin olanaklarından faydalanmayı öğretir. Özgür desen araştırmaları yapabilmek öğrenciyi yeni özgün formlar yakalamaya götürür. Moda tasarımının her aşamasına dayanak olan temel bir eğitim olan desen eğitimi, moda figürünün de sağlam ve ahenkli, estetik olmasını sağlar. Çizgi estetiğini öğrenen öğrenci sadece çizgiyi kullanarak figürde vurgu, ahenk, ışık gölge ve perspektif gibi öğe ve ilkeleri kolaylıkla yakalayabilir. Eskizler ve hızlı skeçlerle en çarpıcı hareketi, en iyi poz, en iyi ifade biçimini hızla estetik biçimde yakalayabilir. Temiz, akıcı, sade bir desen çok fazla canlı model pratiği gerektirmektedir. Londra ünlü moda üniversitelerinde tasarımcı ve illüstratör olan eğitimciler Tatham ve Seaman (2016), nihayetinde bir insan bedeni için tasarım yapan öğrencinin canlı modelden çizim egzersizi yapmalarını çok değerli bulduklarını dile getirmektedirler.

Figür çizimi, güzel sanatlarda anatomik anlamda vücudun doğal yapısını yansıtan klasik bir yaklaşımdır. Moda çizimlerinde de bu klasik yaklaşım temel alınmakla birlikte genellikle doğal

formları kullanmak yerine moda idealizminin filtresinden geçirmek tercih edilmektedir. Moda idealizminde çalışan kişi gerçek olamayacak kadar uzun, ince ve deforme edilmiş bir beden çizmektedir (Abling, 2013). Moda çizimleri çoğu zaman detaylardan arındırılmış sade çizgilerdir. Genellikle moda figürleri ve çizimleri için stilizasyon (sadeleştirme) ya da distorsiyon (abartma) yapılması gerekmektedir. Figürde gerçekleştirilecek stilizasyonu, distorsiyonu ya da bir rakursi görünümü ancak sağlam desen anlayışına sahip bir kişi sade ve en doğru biçimde çizebilmektedir. Sadeleştirmek, basite indirmek daha değerli ve yeterli bir desen eğitimiyle gerçekleştirilebilmektedir. Akıcı ve gerçekçi desenler yapabilen, gördüğünü doğru proporsiyon, oran orantı ile verebilen, ışığını gölgesini görebilen öğrenci daha sonra stilizasyona ve deformasyona geçebilir, moda tasarımı için canlı modelden moda çizimleri üretebilir.

Desen sadece figür değil, giysi çiziminin de temelini oluşturmaktadır. Canlı modelden çalışan öğrenci figürün üzerindeki giysiyi, kumaşı yakın olarak gözlemleyebilmekte, tanımlayarak çizgiye dönüştürüp kâğıda aktarmaktadır. Figürle birlikte figürü saran giysinin, kumaşın formunu, dengesini, kompozisyonunu, figürle birlikte aksını, duruşunu, proporsiyonunu, oran orantısını çözümler. Aynı zamanda beden etrafında dönen giysinin ve kumaşın hareket ve kuvvet yönünü çözmüş olur. Giysinin vücudu sarışı, beden çevresinde dönüşü, dökümü, kıvrım kırışık ve hareketleri, kumaşın dokusu, strüktür yapısı gibi pek çok şeyi gözlemleyerek bire bir deneyimle alımlar. Gözlemlediği figür üzerinde hareketi ve ritmi kavrarırken, bedeni bir gölge, silüet, kontur olarak sadeleştirerek görebilir. Hem düşüncelerini görselleştirerek anlatma hem de sanatsal bir dil kazandırma yolu olan desen, moda tasarımı öğrencisine alan için çok gerekli olan en temel görsel eğitimi vermektedir.

Bir moda tasarımcısı, en yaygın biçimde dünyanın geri kalanına hayallerini, fikirlerini açık, net ve ikna edici bir şekilde aktarabilmek için moda figürü çizip onu giydirerek anlatmaktadır (Tahmasebi, 2016). Birçok meslekte olduğu gibi pratik çizim yapabilme becerisine sahip olmak düşüncelerini ifade edebilmek anlamında oldukça avantajlıdır (Erbay, 1997). Estetik yetileri eğitilmemiş bireyler estetik bir tasarım üretemezler ancak estetik olarak eğitilen ve yeterli donanıma sahip olan bir tasarımcı güzeli yaratmada teknisyenden ya da mühendisten daha başarılı olur (Atalayer, 1994).

Moda tasarımı öğrencisine en az düşüncelerini anlatabilecek düzeye gelene kadar temel bir eğitim verilmelidir. Oran orantı, ışık gölge, denge gibi bazı temel elemanları ve prensipleri bilmeden doğru bir tasarımcı yetiştirilemez. Bilgisayar ortamında çalışsa bile bilgisayar bireye bu yetileri veremez. Alt yapı olarak sağlam bir sanat ve estetik eğitimi aldıktan sonra bu bilgi ve becerilerini bilgisayar ortamına daha başarılı taşıyabilir. Yaptığı işler daha profesyonel olabilir. Çizim anlatımları daha doğru, tasarladığı ürünler daha estetik olabilir.

Modayla uğraşacak kişinin insan bedenini, insan bedeniyle uğraşacak kişilerin de tekstil ve modayı bilmesi gerekir.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Moda tasarımı öğrencisinin sanatsal yetkinliğini ve estetik bakış açısını kazanması, giydireceği insan vücudunu tanıması, düşüncelerini görsel şekilde ifade edebilmesi, tasarladığı giysileri vücuda uyumlu şekilde düşünerek, vücuda uygun oran orantı ile kurgulayabilmesi, giysiyi vücuda giydirebilmesi, düşüncelerini estetik bir şekilde sunabilmesi gibi bir tasarımcının edinmesi gereken pek çok sanatsal ifade becerisi için desen dersi önemli görülmektedir.

Türkiye’de lisans düzeyinde moda ve tekstil tasarımı eğitimi veren üniversitelerin sayısının son yıllarda oldukça arttığı görülmektedir. Bu üniversitelerin yarısından fazlası özel yetenek sınavıyla öğrenci kabulüne devam ederken, önemli bir kısmı da daha önce herhangi bir çizim eğitimi almamış öğrencileri merkezi sınav sistemine göre eğitime kabul etmektedir. Bu açıdan bakıldığında bile öğrenciler arasında henüz üniversite eğitimine başlamadan sanat eğitimi yönünden bir fark olduğu ortadadır. Her üniversitenin kendi öz dinamiklerine göre geliştirdiği moda tasarımı programlarında da farklılıklar dikkat çekicidir. Bu durumdan hareketle yapılan bu araştırmada moda tasarımı öğrencisinin alması gereken ilk sanat eğitimi derslerinden olan desen dersinin Türkiye’de lisans eğitimi veren üniversitelerdeki öğretim programlarındaki yeri ve Selçuk Üniversitesi özel yetenek sınavıyla alınan ve merkezi sınav sistemiyle alınan iki grup moda tasarımı öğrencilerinin ders hakkındaki görüşleri desen dersinin tekstil ve moda tasarımı programlarındaki yerini belirlemek açısından önemli görülmüştür.

1.2. Araştırmanın Problemi

Bu araştırmada lisans eğitimi alan “Moda ve Tekstil Tasarımı bölümü öğrencilerinin Desen (Figür Çizimi) dersine yönelik görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu kapsamda araştırmanın soruları şu şekilde gelişmiştir:

1. Desen dersine yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
2. Yetenek sınavıyla alınan öğrencilerle, merkezi sınav sistemine göre alınan öğrencilerin görüşleri arasında benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli: Teorik çerçevenin belirlenerek, araştırmanın kurgulanıp, çalışmanın güçlendirilmesinde literatür taramasının katkısı önemlidir (Merriam, 2015). Nitel araştırma yöntemi kullanılarak, betimsel analiz şeklinde tasarlanan araştırmadan elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulup, verilerden kategoriler ve kodlar oluşturulmuştur. Görüşler ve deneyimler karmaşık bir yapıya sahip olan insan davranışlarını anlayıp yorumlamada önemli bir yere sahiptir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül olarak ortaya konmasına yönelik yürütülen araştırma sürecidir (Yıldırım, Şimşek, 2008).

2.2. Çalışma Grubu: Araştırmanın örneklem grubunu Selçuk Üniversitesi Moda Tasarımı Bölümü’nde okuyan Figür Çizimi dersini farklı dönemlerde almış öğrenciler oluşturmaktadır. Farklı görüşlere ulaşabilmek amacıyla maksatlı örneklem yöntemi kullanılarak; bölüme daha önce yetenek sınavıyla alınan öğrencilerden 10 kişi, merkezi sınav sistemiyle alınan öğrencilerden 17 gönüllü kişi ile görüşme yapılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi: Selçuk Üniversitesi Moda Tasarımı Bölümü’nde okuyan öğrencilerin desen dersine yönelik görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile alınmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleriyle çözümlenmiştir. Bulgular, araştırmada sorulan sorular çerçevesinde yorumlanmıştır.

2.4. Araştırmanın Etiği: Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli izinler Selçuk Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Etik Komisyonunun 26.11.2021 tarih ve 07/02 karar numarası ile etik uygunluk onayı alınmıştır. Öğrencilerin gönüllülüğünün esas olduğu çalışmada; öğrencilerden bilgilendirilmiş onam alınmıştır, katılımcılarının gizliliği nedeni ile görüşlerine yer verilen öğrencilerden yetenek sınavı ile alınanlar YSAÖ1, YSAÖ2...merkezi sınavla alınanlar MSAÖ1, MSAÖ2... şeklinde kodlanarak yazılmıştır.

3. Bulgular

Tablo 1 Türkiye’de bulunan lisans düzeyinde eğitim veren Moda Tasarımı, Tekstil ve Moda Tasarımı, Moda ve Tekstil Tasarımı bölümlerinin Desen (Figür Çizimi) dersi dağılımını ifade etmektedir.

Tablo 1. Üniversitelere Göre Moda Tasarımı, Tekstil ve Moda Tasarımı, Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümleri Desen (Figür Çizimi) Dersi Dağılımı

Üniversite Devlet/Vakıf	Fakülte / Bölüm	Özel Yetenek Merkezi Sınav	Desen (Figür Çizimi) Dersi	Zorunlu Seçmeli	AKTS
Akdeniz Üniversitesi Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi Moda ve Tekstil Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	Desen I Desen II	Zorunlu	6 4
Atılım Üniversitesi Vakıf	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Moda ve Tekstil Tasarımı	Merkezi Sınav	Artistik Anatomi	Seçmeli	5
Atatürk Üniversitesi Devlet	Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Merkezi Sınav	-	-	-
Başkent Üniversitesi Vakıf	Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Merkezi Sınav	Figür Çizimi ve Anatomi I Figür Çizimi ve Anatomi II	Zorunlu	5 3
Beykent Üniversitesi Vakıf	Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Merkezi Sınav	Figürlü Desen Çizimi	Zorunlu	5
Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	Desen I Desen II	Zorunlu	4 4
Çankırı Karatekin Üniversitesi Devlet	Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Merkezi Sınav	Desen I Desen II	Zorunlu	5 5
Çukurova Üniversitesi Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü	Özel Yetenek Sınavı	Desen I Desen II	Zorunlu	4 4
Doğuş Üniversitesi Vakıf	Sanat ve Tasarım Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Merkezi Sınav	Desen I Desen II	Zorunlu	4 6
Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi Moda Giyim Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	Temel Desen I Temel Desen II	Zorunlu	4 4
Ege Üniversitesi Devlet	Moda ve Tasarım Yüksekokulu Moda Tasarımı	Merkezi Sınav	-	-	-
Eskişehir Teknik Üniversitesi Devlet	Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	Çizimle Anlatım I Çizimle Anlatım II	Zorunlu	4 4
Gaziantep Üniversitesi Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	Desen I Desen II	Zorunlu	6 6
Giresun Üniversitesi Devlet	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Tekstil ve Moda Tasarımı	Merkezi Sınav	-	-	-
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Devlet	Sanat ve Tasarım Fakültesi Moda Tasarımı	Merkezi Sınav M.T.O.K.	Desen I Desen II	Zorunlu	5 5
Haliç Üniversitesi Vakıf	Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	Temel Tasarım I Temel Tasarım II	Zorunlu	6 6
Işık Üniversitesi Vakıf	Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	Temel Tasarım I Temel Tasarım II	Zorunlu	5 6
İstanbul Aydın Üniversitesi Vakıf	Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarım	Özel Yetenek Sınavı	-	-	-
İstanbul Bilgi Üniversitesi Vakıf	Uygulamalı Bilimler Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	Canlı Model ve İllüstrasyon Atölyesi I Canlı Model ve İllüstrasyon Atölyesi II	Zorunlu	4 4
İstanbul Teknik Üniversitesi Devlet	Tekstil Teknolojileri ve Tasarım Fakültesi Moda Tasarımı	Portfolyo	-	-	-
İstanbul Ticaret Üniversitesi Vakıf	Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	Çizim Teknikleri 1 Çizim Teknikleri 2	Zorunlu	4 5
İstanbul Topkapı Üniversitesi Vakıf	Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	Desen Eğitimi I Desen Eğitimi II	Zorunlu	8 6
İzmir Ekonomi Üniversitesi Vakıf	Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	İleri Çizim Stüdyosu	Seçmeli	4
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Devlet	Sanat ve Tasarım Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	Desen I Desen II	Zorunlu	4 4

Tablo 1 (devamı)

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Merkezi Sınav	Figür Çizimi I Figür Çizimi II	Zorunlu	6 6
Mersin Üniversitesi Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	Desen I Desen II	Zorunlu	3 3
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	Temel Tasarım I Temel Tasarım II	Zorunlu	8 8
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Merkezi Sınav	Desen I Desen II	Zorunlu	8 8
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Vakıf	Sanat ve Tasarım Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	-	-	-
Okan Üniversitesi Vakıf	Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Merkezi Sınav	Desen I Desen II	Zorunlu	4 3
Pamukkale Üniversitesi Devlet	Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Merkezi Sınav	-	-	-
Selçuk Üniversitesi Devlet	Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Moda Tasarımı	Merkezi Sınav	Figür Çizimi I Figür Çizimi II	Zorunlu	8 6
Süleyman Demirel Üniversitesi Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	Teks. Tasarımında Desen-I Teks. Tasarımında Desen II	Zorunlu	5 4
Uşak Üniversitesi Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	Desen I Desen II	Zorunlu	4 4
Yeditepe Üniversitesi Vakıf	Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı	Özel Yetenek Sınavı	Desen I	Zorunlu	4

Desen dersi, Tablo 1’de yer alan tüm bölümlerin ders bilgi paketleri içerisinde incelenmiştir. Elde edilen verilere göre desen içeriğine sahip zorunlu işlenen farklı ders isimleri altında 27 bölüm bulunmaktadır. Hepsinin ders içeriği birbiriyle tam olarak örtüşmese de bu dersler natürmortla başlayarak modelden canlı desen ile devam etmektedir. İçerikler ve ağırlıklar bölümden bölüme tamamen değişmektedir. Bölümlerden 2 tanesinin dersi seçmeli olarak programında bulundurduğu, 7 tanesinin de programda hiç yer vermediği belirlenmektedir. Özel yetenek sınavı ile gelen öğrenciler, okul öncesi yaptıkları ön hazırlık ve hazır bulunuşluluk nedeniyle bu dersin içeriğine çoğunlukla hâkim ya da daha öncesinden desen çizerek gelmekte, hatta okullar da seçimlerini en iyi desen çizen öğrenciye göre belirlemektedir. Böyle bakıldığında bu bölümlerde desen dersi yer almamakta, temel sanat eğitimi gibi farklı derslerin içerisinde işlenmekte ya da ağırlığı daha az olabilmektedir. Yetenek sınavı ile alım yapan bazı bölümlerde desen dersinin müfredattaki önemi ve ağırlığı dikkat çekmektedir. Desen dersinin programda yer almadığı bölümler incelendiğinde ise özel yetenek sınavıyla alan bazı bölümlerde desen dersinin olmadığı, merkezi sınav sistemiyle ve portfolyo ile alınan bazı bölümlerde de yer almadığı görülmektedir. Tasarımın başlangıcı kabul edilen deseni daha önce hiç çizmeyen bu öğrenciler okula geldiklerinde de bu temel alt yapıyı edinmemektedir.

Tablo 2. Moda Tasarımı Programında Desen Dersinin Önemi Üzerine Görüşler Teması

Yetenek Sınavı ile Alınan Öğrenci		Merkezi Sınav Sistemi ile Alınan Öğr.	
Kodlar	n (10)	Kodlar	n (17)
Gerekli/Önemli	10	Gerekli/Önemli	15
Çizim gelişimi	7	Çizim gelişimi	17
Ölçü oran orantı	1	Ölçü oran orantı	5
Moda resmi/İllüstrasyon	4	Moda resmi/İllüstrasyon	5
Anatomi	4	Anatomi	3
Gözlem	3	Gözlem	6
Giyisi/Kumaş çizimi	5	Giyisi/Kumaş çizimi	5
Işık gölge	1	Işık gölge	5
Tasarım çizimi	4	Tasarım çizimi	4
Özgün tarz	1	Özgün tarz	2
Hayali Çizim	1	Silüet çizimi	3
		Gereksiz	2

Tablo 2 farklı dönemlerde yetenek sınavı ile ve merkezi sınav sistemi ile alınan moda tasarımı bölümü öğrencileri ile yapılan görüşmelerde öğrencilerin desen dersinin önemine yönelik görüşlerini ortaya koymaktadır. İfade edilen görüşler kod olarak tabloda sunulmuştur. Öğrencilerin görüşlerinden örnekler şu şekildedir: **Gerekli/Önemli:** (YSAÖ 4) "Figür çizimi

dersi, özellikle hiç çizim yapmayı bilmeyen, sıfırdan başlayanlara yönelik iyi bir avantaj.” (MSAÖ 4) “Figür çizimi moda tasarımında vücudu tanımak ve çizgilerini bilmek için önemli...moda alanında ilerleyebilmek için insan vücudunu tanımadan devam etmek mümkün değil.” **Çizim Gelişimi:** (MSAÖ 6) “...gerekli bir ders çünkü...Anadolu lisesinden mezun olmuş ve doğrudan hedefi moda tasarımı olmayan biri olarak...ne bir eğitimim ne de bir uğraşım vardı...figür çizimi dersi ile anladım ki imkânsız değil...” **Ölçü Oran Orantı:** (YSAÖ 8) “...öğrencinin çizimlerinde giysiyi doğru orantıda çizebilmesi açısından önemli...hayaldeki tasarımı figür üzerinde oran orantı gibi önemli unsurlara dikkat ederek çizmesi ve dışarıya aktarabilme açısından önemli.” **Moda Resmi/İllüstrasyon:** (MSAÖ 7) “İleriki yıllarda aldığımız moda resmi dersi için bir iyi bir çizim gerekiyor. Figür dersi de çizimle tanışmada bir adımdır.” **Anatomi:** (YSAÖ 2) “Sağlam bir anatomi çizmek ise figür çizimi dersinde canlı bir manken üzerinden çizim yaparak elde edilmektedir.” **Gözlem:** (YSAÖ 3) “...kıyafetin nasıl durduğunu gözlemek açısından gerekli olduğunu düşünüyorum.” (MSAÖ 4) “...figür dersi...hem gözlem hem de teknik açıdan biz öğrencileri ileriye taşımada önemli...bu ders sayesinde gözlem yeteneğim arttı” **Giysi / Kumaş Çizimi:** (MSAÖ 8) “Baktığını çizmeyi öğrenemeyen birinin hayal ederek tasarım yapması çok daha zor olacaktır. Kumaşın düşüşü, aradaki gölgelendirmeyi, silüeti, tasarımda kullanılacak özellikleri ifade etmekte zorlanır.” **Işık Gölge:** (YSAÖ 6) “Figür çizimi yapmadan ışık gölge tonlama öğrenmeden yapılan tasarımların illüstrasyona doğru aktarılamayacağını düşünüyorum.” **Tasarım çizimi:** (YSAÖ 4) “...zihnimizdeki tasarımı kâğıda yansıtabilmemiz için çizim yapabilmemiz...figür çizimine hâkim olmamız şart.” (MSAÖ 8) “Baktığını çizmeyi öğrenemeyen birinin hayal ederek tasarım yapması çok daha zor olacaktır.” **Özgün tarz:** (YSAÖ 9) “Oluşturduğumuz silüetlerde özgün bir tarz oluşturabilmek için...gerekli olduğunu düşünüyorum.” **Hayali Çizim:** (YSAÖ 8) “...hayaldeki tasarımı figür üzerinde oran orantı gibi önemli unsurlara dikkat ederek çizilmesi ve dışarıya aktarabilme açısından önemlidir.” **Silüet çizimi:** (MSAÖ 2) “...daha doğru ölçülerde manken, silüet çizimleri yapmamıza yardımcı oluyor...Doğru silüet, kıyafet tasarımlarının da doğru durmasını sağlar.”

Tablo 3. Öğrencinin Desen Dersindeki Başarı Durumu Üzerine Görüşler Teması

Yetenek Sınavı ile Alınan Öğrenci		Merkezi Sınav Sistemi ile Alınan Öğr.	
Kodlar	n (10)	Kodlar	n (17)
Tasarım çizimine katkı	6	Çizime katkı	10
Başarılıydım	4	Başarılıydım	7
Orta başarıdaydım	3	Orta başarıdaydım	3
Başarım arttı	4	Başarım arttı	3
Ölçü oran orantı	2	Ölçü oran orantı	6
İllüstrasyona katkı	2	Işık gölge	5
Gördüğünü aktarma	2	Anatomi	4
Kumaş çizimi	1	Model çizimi	4
El ayak çizimi	1	Perspektif	3
Çizim hızı	2	Form	3
Silüet çizimi	1	Bakış açısı	1
Perspektif	1	Çizim merakı	2
		Öğretmen yaklaşımı	3
		Başarılı olamadım	1

Tablo 3 farklı dönemlerde yetenek sınavı ile ve merkezi sınav sistemi ile alınan moda tasarımı bölümü öğrencileri ile yapılan görüşmelerde öğrencilerin desen dersindeki başarı durumuna yönelik görüşlerini belirtmektedir. Elde edilen görüşler kod olarak tabloda yer almıştır. Görüşlerden bazı örnekler şu şekildedir: **Tasarım Çizimine Katkı:** (YSAÖ 7) “Bana en büyük katkısı...iş hayatımda tasarım yaparken sorun yaşamamamdı.” **Çizime Katkı:** (MSAÖ 7) “Bu dersi almadan önce...keskin hatlı, gerçeğe çok benzemeyen ve perspektifi olmayan çizimler yapıyordum. Bu derste öncelikle kalemi rahat kullanmayı öğrendim...çizimlerime gerçeklik

katmayı sağladım.” **Başarılıydım:** (YSAÖ 7) “...Kendime bu konuda güvenim oldukça fazla çünkü liseden kalan resim eğitimim ile üniversitedeki figür çizimi dersinden aldıklarımı birleştirdiğimde ortaya başarı çıktığını düşünüyorum.” **Başarım Arttı:** (MSAÖ 12) “Ben okula sıfır çizimle başladım, yetenekle girmediğim için çizim becerim çok yoktu fakat bunun geliştirilemeyecek bir şey olduğunu düşünmüyorum. Bu nedenle başarım bence ders ilerledikçe artıyordu.” **Ölçü, Oran Orantı:** (YSAÖ 8) “...figür çizmek oran-orantıyı doğru yakalayarak modelleri, tasarımları üretime geçirmeden önce mantıksal olarak kalıbını, ortaya çıkacak ürünü önden görmemi sağlamak gibi katkıları olmuştur.” **İllüstrasyona Katkı:** (YSAÖ 5) “...illüstrasyon çiziminin temelini oluşturması bazında katkıları olduğunu düşünüyorum.” **Işık Gölge:** (MSAÖ 8) “Başta baktığım objeyi kağıdıma yansıtarken zorlanıyordum. Gölgelemeyi, tarama yapmayı hiç bilmiyordum. Öğrendikten sonra derste başarıyı sağladım.” **Anatomi:** (MSAÖ 3) “...çizim nedir, ışık gölge nedir ve nasıl yapılır gibi konulara hâkim olarak başlayıp insan anatomisi hakkında fikrimiz oluşmaya başladı.” **Gördüğünü Aktarma:** (YSAÖ 1) Vücut çizimi ve kumaş renklendirme, perspektif, çizime boyut katabilme, gördüğümü kâğıda aktarma gibi önemli katkıları olmuştur. **Kumaş Çizimi:** (YSAÖ 3) “Kumaş dokusunu renklendirme, ışık ve gölge ile nasıl yapacağımızı öğrenmemizin çok katkısı olmuştur.” **Çizim Merakı:** (MSAÖ 6) “...çizim tecrübesi, merakı ve deneyimi kazandırdı öncelikle ölçü almak nedir nasıl olur...bana katkısı çizim deneyimlemek oldu...” **Silüet Çizimi:** (YSAÖ 9) “Bana katkısı ise silüeti kopya almak yerine kendim çizebilmemi sağladı.” **Öğretmen Yaklaşımı:** (MSAÖ 3) “Öğretmenlerimiz sıfırdan başlangıç yaparak bütün öğrencilere eşit, anlayışlı ve aynı düzeyde derse başlatarak kısa sürede iyi seviyelere gelmemizi sağladılar.”

Tablo 4. Öğrencilerin Desen Dersinde Öğrendikleri Üzerine Görüşler Teması

Yetenek Sınavı ile Alınan Öğrenci		Merkezi Sınav Sistemi ile Alınan Öğr.	
Kodlar	n (10)	Kodlar	n (17)
Canlı cansız model çizimi	8	Canlı cansız model çizimi	17
Natürmort	5	Natürmort	13
Anatomi	5	Anatomi	2
Işık gölge	5	Işık gölge	10
Oran orantı	3	Oran orantı	4
Detay çizimleri	6	Tors	6
Giyisi/Kumaş	5	Giyisi/Kumaş	5
Ölçü alma	2	Ölçü alma	7
Hızlı çizim	2	Hızlı çizim	3
Ayrıntılı eğitim	1	Farklı pozlar	3
		Robotik çizim	1
		Perspektif	1

Tablo 4 yetenek sınavı ile ve merkezi sınav sistemi ile alınan moda tasarımı bölümü öğrencilerinin desen dersinde öğrendiklerine yönelik görüşlerini ifade etmektedir. En çok ifade edilen görüşler kod olarak tabloda yer almıştır. Öğrencilerin görüşlerden önemli örnekler şu şekildedir: **Canlı Cansız Model Çizimi:** (YSAÖ 1) “Cansız ve canlı mankenleri karşımıza alarak anlık çizimler yaptık.” **Natürmort:** (MSAÖ 16) “Obje çizimleri ışık, gölge, ölçü alma vb...Her hafta yeni bir kompozisyon oluşturuldu ve bizim farklı açılardan çizmemez istendi.” **Anatomi:** (MSAÖ3) “Kadın ve erkek insan anatomisini...ağırlıklı olarak işledik.” **Işık Gölge:** (YSAÖ 2) “Figürün her bölgesinden ışığa göre farklı ışıklandırma tarama yapmayı natürmortta cisimlerin hatlarına göre tarama yapmayı kumaşın bambaşka bir şekilde tarama yöntemi olduğunu öğrendim.” **Oran Orantı:** (MSAÖ 8) “...ölçü almayı, oran orantı kurabilmeyi, cansız ve canlı manken çizimini yapabilmeyi öğrendik.” **Giyisi/Kumaş:** (YSAÖ 7) “Bu dersten öğrendiğim en önemli olan konu figür ile giyim ilişkisiydi.” (MSAÖ 16) “...kumaş çizimleri alanımıza olan yakınlığından dolayı benim için çok daha faydalı olmuştur.” **Ayrıntılı Eğitim:** (YSAÖ 4) “Kalemi tutuşumuzdan attığımız en ufak çizgiye kadar ayrıntılı bir eğitim verildi.”

Tablo 5. Desen Dersinde Zorlandığı, Severek Çalıştığı Konular Üzerine Görüşler Teması

Yetenek Sınavı ile Alınan Öğrenci		Merkezi Sınav Sistemi ile Alınan Öğr.	
Kodlar	n (10)	Kodlar	n (17)
Zorlanmadım	6	Zorlanmadım	1
Canlı model	6	Başlangıçta zorlandım	7
Giyisi çizimi	3	Canlı model	7
Ödev	4	Zorlandım	6
Oran orantı	1	Ödev	3
Portre	1	Işık gölge	6
Nesne	1	Aynı şeyleri çizmek	4
Ayakkabı	1	Nesne	3
Işık gölge	1	El ayak çizimi	2
		Ölçü alma	2
		Kumaş	1
		Perspektif	1

Tablo 5 yetenek sınavı ile ve merkezi sınav sistemi ile alınan moda tasarımı bölümü öğrencilerinin desen dersinde zorlandıkları ya da severek çalıştıkları konulara yönelik görüşlerini belirtmektedir. İfade edilen görüşler kod olarak tabloda yer almıştır. Öğrencilerin görüşlerinden dikkat çekici örnekler şu şekildedir: **Zorlanmadım:** (YSAÖ 7) "Zorlandığım bir konu olmadığını düşünüyorum çünkü dersi çok seviyordum." **Başlangıçta Zorlandım:** (MSAÖ 2) "Dersin başlarında oldukça zorlandım. Elimi ısıtmam ve çizgileri daha serbest çizmem zor oldu ancak ilerleyen zamanlarda düzelttim ve geliştirdim." **Canlı Model:** (YSAÖ 10) "En keyif aldığım ise canlı manken çalışmalarını." (MSAÖ 6) "Benim severek yaptığım canlı model çizmekti kesinlikle..." **Giyisi Çizimi:** (YSAÖ 3) "Giyisi kıvrımlarını çizmek ve renklendirmek severek çalıştığım konular olmuştu." **Zorlandım:** (MSAÖ 6) "...çoğumuz her yeni çizimin başında zorlandık defalarca sildik çünkü ne tecrübemiz ne de bilgimiz vardı lisede teorik dersler görmüştük, güzel sanatlar mezunu da değildik, yetenek sınavı ile alınmamıştık..." **Ödev:** (MSAÖ 17) "Derste zorlanmıyordum lakin verilen ödevler bana ağır geliyordu." **Oran Orantı:** (YSAÖ 8) "Orantılı vücut çizimini çok severek çalıştım fakat beni zorlayan da vücudun doğru orantıya uygun çizilebilmesiydi." **Işık Gölge:** (MSAÖ 2) "En çok zorlandığım konu ışık gölge vermektir. Işık gölgeyi anlayabiliyor ama kâğıda yaparken tonlamada ve geçişlerde sıkıntı yaşıyordum." **Portre:** (YSAÖ 1) "...Figür çizimi dersinde portre, yüz çizimlerinde çok zorlanmıştım..." **Aynı Şeyleri Çizmek:** (MSAÖ 5) "...ders içerisinde sürekli aynı nesnelere çizilmesi bir süre sonra sıkıcı hale geliyor." **El Ayak Çizimi:** (MSAÖ 2) "Detay çalışmaları da el ve ayak gibi zorlandığım konular arasındaydı." **Ölçü Alma:** (MSAÖ 2) "...en sevdiğim konu ise ölçü alarak çalışmaktır. Daha hızlı ve daha keyif alarak yapıyordum." **Kumaş:** (MSAÖ 6) "...kumaş çizmek gölgelendirmek çok zorlarsa da çizdikten sonra çizimdeki biçimsizlikten sonra gölgeleme ile en net değişen, verilen emeği en çok belli eden ve güzel görünen de oydu."

Tablo 6. Desen Dersinin Diğer Derslere ve Alana Katkısı Üzerine Görüşler Teması

Yetenek Sınavı ile Alınan Öğrenci		Merkezi Sınav Sistemi ile Alınan Öğr.	
Kodlar	n (10)	Kodlar	n (17)
Moda resmi	6	Moda resmi	16
Alana katkısı	7	Alana katkısı	5
Anlaşılır tasarım	7	Kıyafet giydirme	6
Dikiş kalıp dersleri	4	Moda atölyesi	1
Silüet çizimi	4	Silüet çizimi	6
İllüstrasyon dersleri	2	İllüstrasyon dersleri	3
Vücuda uyum	1	Anatomi	4
Hızlı çizim	1	Bakış açısı	3
Moda atölyesi	1	Işık gölge	4
	1	Oran orantı	3
		Katkısı olmadı	1

Tablo 6 yetenek sınavı ile ve merkezi sınav sistemi ile alınan moda tasarımı bölümü öğrencilerinin desen dersinin diğer derslere ve alana katkısına yönelik görüşlerini ifade etmektedir. Söylenen görüşler kod olarak tabloda yer almıştır. Öğrencilerin görüşlerinden en dikkat çekici örnekler şu şekildedir: **Moda Resmi:** (MSAÖ 7) "İki derste de insan anatomisi öncelikli konular...Figür dersinin, moda resmine katkısı, kalem tutuşu ve silüet çizimine hazırlaması diyebilirim." **Alana Katkısı:** (YSAÖ 7) "...diğer derslerim de oluşturacağım dosyalarda tasarladığım ürünü...sunarken ürünleri figürleri giydirerek sundum." (MSAÖ 4) "

...insan vücudunu tanıyamamda...bu sayede ürettiğim ürünler daha sağlıklı ve daha az zaman kaybederek ilerledi." **Anlaşılır Tasarım:** (YSAÖ 4) "...Aklımdan geçeni tasarımlarıma daha rahat yansıtabildim...aklımdan geçeni çizdikçe daha net gözlemleyip tasarımı geliştirmemde bana yardımcı oldu." **Kıyafet Giydirme:** (MSAÖ 15) "...canlı manken çiziminde kıyafetleri insan yapısına ve duruşlarında nasıl giydirileceğini ilk figür dersinde öğrenmişim." **Dikiş Kalıp Dersleri:** (YSAÖ 2) "...dikim ve kalıp derslerine de katkısı olduğuna inanıyorum çünkü bu konuların tamamı insan anatomisini iyi anlayabilmekten geliyor." **Moda Atölyesi:** (YSAÖ 5) "...giyim atölyesi dersinde dikeceğimiz ürünü öncelikle mankene giydirilmiş halini çizip yorumlayıp, yanlış olan yerlerin düzeltilmesi için ön hazırlık şeklinde önceden görebiliyorduk." **Silüet Çizimi:** (MSAÖ 2) "En azından moda resmine başlarken silüet çizimlerinde oldukça yardımcı oluyor...Özellikle oran orantı konusunda, daha düzgün silüetler çizmek ve sonrasında kıyafet giydirirken de yine aynı şekilde görüntü elde edebilmek açısından faydalı bir ders." **Vücuda Uyum:** (YSAÖ 8) "Figür dersi özellikle giysiyi vücuda uygun olarak çizmemde yardımcı oldu, giysinin nasıl duracağı hakkında ön görme gibi bir katkısı oldu." **Anatomi:** (MSAÖ 9) "Figür çizimi dersinde canlı figür çizerken insan anatomisini tanıyoruz." **Hızlı Çizim:** (YSAÖ 4) "...daha hızlı tasarım yapabildim." **Bakış Açısı:** (MSAÖ 3) "Figür çizimi çizime ve tasarıma bakış açımızı değiştirerek nerden, nasıl, ne şekilde başlayacağımız hakkında bizi zenginleştirdiği kanaatindeyim." **Işık Gölge:** (MSAÖ 8) "Bir cisimi ya da objeyi gerçekçi kılabilmesi için duruşunu ve ışık gölgesini iyi yapabilmeliyiz. Biz bunları figür çizimi dersinde öğrendik."

Tablo 7. Desen Dersinden Beklentiler Üzerine Görüşler Teması

Yetenek Sınavı ile Alınan Öğrenci		Merkezi Sınav Sistemi ile Alınan Öğr.	
Kodlar	n (10)	Kodlar	n (17)
Karşılıklı	7	Karşılıklı	9
Karşılamadı	3	Karşılamadı	4
Süre	2	Süre	5
Canlı model	6	Canlı model	11
Ödev	4	Ödev	7
Atölye ortamı	2	Atölye ortamı	6
Materyal	3	Materyal	6
Kumaş	1	Kumaş	4
Öğretim elemanı	3	Öğretim elemanı	8
Farklı çizimler	1	Farklı çizimler	7
Hız	1	Çizim bilgisi	3
		İçerik	7
		Kısmen karşılıklı	4

Tablo 7 yetenek sınavı ile ve merkezi sınav sistemi ile alınan moda tasarımı bölümü öğrencilerinin desen dersinden beklentilerine yönelik görüşlerini belirtmektedir. İfade edilen görüşler kod olarak tabloda yer almıştır. Görüşlerden dikkat çekici örnekler şu şekildedir: **Karşılamadı:** (YSAÖ 10) "Figür çizimi dersi tam olarak beklentilerimi sağlamadı...daha farklı çalışmalar yapılabilirdi ve daha çok iki boyutlu manken çizimi yapılabilirdi." (MSAÖ 11) "...karşılamadığını söyleyebilirim. Çoğumuz liseden eğitim almadan geliyoruz. Daha üzerine düşülmesi gerektiğini düşünüyorum." **Süre:** (YSAÖ 1) "...figür çizimi dersi daha az...1 dönem temel olarak öğrenmek yeterliydi diye düşünüyorum." (MSAÖ 6) "Ders süresi yüz yüze eğitimde altı saat kadardı bence yeterliydi ama çoğumuzun çizimi bitse de gölgelemesi bitmiyordu, bu da muhtemelen

tecrübesizliğin verdiği yavaşlıktan kaynaklıydı, başta çizimi ancak tamamlayan sınıf sene sonuna doğru gölgenin çoğunu yapar olmuştur, eksiklerimizi dersten sonra evde tamamlıyorduk.” **Canlı Model:** (YSAÖ 2) “Çok katkısı oldu anatomiye öğrenmem konusunda, daha verimli olabilmesi için geniş zamanda daha fazla canlı model çizilmesinden yanayım ve bu sınıfın içinden bir öğrenci değil de ücretli bir model kullanılarak dersteki tüm öğrencilerin aynı anda çizim yapmasının daha etik ve verimli olacağını düşünüyorum.” **Ödev:** (YSAÖ 10) “Aşırı fazla eskiz çizmek yerine daha ayrıntılı çizim çalışmaları yapılması daha mantıklı.” **Atölye Ortamı:** (YSAÖ 7) “Figür çizimi dersinin daha verimli olması için atölyelerin daha sanatsal ve estetik olmasını isterdim.” (MSAÖ 12) “Figür çizimi için daha farklı ortamlar hazırlanabilecek bir sınıf olmasını dilerdim...Daha verimli olabilmesi için fakültemizin bu ders için daha geniş daha kapsamlı bir sınıf oluşturması verimi arttıracaktır diye düşünüyorum.” **Materyal:** (YSAÖ 8) “...yetersiz kalan materyallerin geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (MSAÖ 2) “cansız mankenler arttırılmalı, farklı modellerde, duruşlarda ve vücut hatları daha düzgün olan mankenler temin edilmeli. Her ne kadar güzel sanatlar fakültesi olmasak da figür çizimi dersinin 6 saat olması...daha fazla malzemeye sahip olmayı gerektirmektedir. Çalışılacak konuya göre örneğin eğer yüz öğreniliyorsa...el ayak çalışılacak ise bunların detaylı mankenleri bulunabilir.” **Kumaş:** (YSAÖ 3) “Kumaş detaylarını çizmeye ağırlık verilmesini...isterdim.” (MSAÖ 12) “...kesinlikle çok daha fazla canlı manken ve kumaş duruşları, gölgelendirmeleri yapılması taraftarıyım...kumaşın duruşuna göre neresinde kırışıklık var neresinde gölge var bunu başlangıçta çizemediğimiz zaman moda resminde çizmemiz çok zor oluyor.” **Öğretim Elemanı:** (MSAÖ 3) “...okulda öğretmenlerimiz başımızda, herkes kendi sandalyesine oturarak hep birlikte sınıf ortamında çalışması kadar zevkli olmuyor, ayrıca çalışırken öğretmenimizin gelip ufak dokunuşlar yaparak bize katkı sağlaması yaptığımız hata veya eksiklik varsa bunları düzeltmeleri derse bakış açımı değiştirerek daha çok sevmemi sağladı.” **Farklı Çizimler:** (YSAÖ 3) “...daha küçük boyutlarda figür çizimleri yapılmasını isterdim.” (MSAÖ 2) “...ışık gölge için açık alanda doğal ışıklardan faydalanarak veya sadece insan figürü değil arada farklı görseller...çizebilirdik.” **Çizim Bilgisi:** (MSAÖ 1) “...memnun olmadığım derse başladığımızda sınıftaki çoğu kişinin çizim hakkında daha önce bilgisi ve eğitimi olmamasına rağmen çizim teknikleri hakkında bilgi verilmeden, herhangi bir alıştırma yapılmadan ölçü almayı bile bilmeden ders işlemeye başlamış olmamız olmuştur.” **İçerik:** (MSAÖ 3) “Dersin daha verimli olması için içeriklerin zenginleşmesini isterdim...”

Tartışma ve Sonuç

Endüstrileşmenin artış göstermeye başlamasından itibaren gelişen ve değişen eğitim yaklaşımlarıyla sanat ve zanaat alanları birlikte tasarım eğitiminde ele alınmaya başlamıştır. Estetik endüstriyel tasarım ürünleri ortaya çıkarmanın yanı sıra endüstri ürünlerinin doğru çizimine yönelik eğitimler de önem ve yaygınlık kazanmıştır (Yılmaz, 2010). Moda tasarımı eğitimi de etkin sanat eğitimi ve teknik eğitimin birlikteliğinden doğan bir tasarım eğitimi sürecidir. Öğrenciye verilmesi gereken sanat eğitimi derslerinin başında öncelikle işlenmesi gereken ders, desen dersidir. İlk yıllardan itibaren öğrenciye bakma, baktığını görüp anlamlandırabilme, gözlemlenmeyi öğretme, gördüğünü kâğıda aktarabilmesini sağlama, temel sanat ilke ve elemanlarını öğrenme, çizim ve tasarım alt yapısı oluşturma ve çizimin olanaklarını öğretme gibi pek çok sanatsal fonksiyonları bulunmaktadır. Moda tasarımı öğrencisi aldığı bu sanatsal eğitimle üzerine tasarım yapması gereken insan vücudunu tanır, gözlemler, giysinin vücudu nasıl sardığını, dönüşünü, kumaşın dokusunu, düşüşünü, kıvrım ve kırışıklıklarını, kuvvetini ve yönünü ilk elden gözlemleyip aktarma imkânı bulur. Bakarak zihnine yerleştirdiği vücut yapısı ve giysi yapısı daha sonra hayalindekileri canlandırma imkânı verirken tasarımlarını daha kolaylık ve

doğrulukla ifade edebilir. Tasarımlarını giydireceği özgün figürlerini daha kolay çizebilir. Gerçekçi ve sağlam bir moda figürünün duruşunu çizmek moda çiziminin temelini oluşturmaktadır (Neild, 2018). İstenen estetik ve biçimsel başarıyı yakalayabilmek için anatomi bilgisine sahip olmak gerekmektedir. Figürün dış görünümü, iskelet yapısı, kas yapısı, vücut oranları, vücudun bölümleri arasındaki oran ve uyum bilinerek hareket edilmelidir (Civardi, 2014). Bunu öğrenmenin en sağlam yolu canlı modelden çalışmaktır. Fotoğraflar canlı modelin ikincil yorumları olduğu için çizimleri doğruluktan ve gerçekçilikten uzaklaştırmaktadır (Tahmasebi, 2016). Tasarımda ilham kaynağı ne olursa olsun, o tasarım insan bedeni için yapılmaktadır ve bu yüzden canlı model çizimleri bunun için çok değerlidir (Tatham, Seaman, 2016).

Elde edilen bulgulara bakıldığında Türkiye’de lisans düzeyinde devlet ve vakıf üniversitelerinde yaygın ve etkin şekilde tekstil ve moda tasarımı eğitimi verildiği görülmektedir. Bu programların önemli bir çoğunluğunda farklı isimler altında farklı yoğunluklarda desen eğitimi verilmektedir. Bir kısmında da bu dersin verilmediği tespit edilmiştir. Bunun nedeni bazı bölümlerin yetenek sınavı ile desen çizimini başaran öğrencileri eğitime kabul etmeleri olabilir. Ancak merkezi sınav sistemiyle alınan öğrencilere de desen dersi vermeyen bölümler bulunmaktadır. Moda tasarımı programında desen dersinin önemi düşünüldüğünde bu durum öğrenciler için önemli bir kayıp oluşturmaktadır. Araştırmada görüşmelerden elde edilen bulgura göre hem yetenek sınavıyla hem de merkezi sınav sistemiyle alınan öğrencilerin neredeyse tamamı desen dersini eğitimleri için oldukça gerekli ve önemli bulmuşlardır. Çizim gelişimleri, moda çizimi ve illüstrasyon çizimleri, ölçü, oran-orantı, anatomi, gözlem, giysi, kumaş çizimi, tasarım çizimi, özgün tarz geliştirme, portre çizimi, ışık gölge ve perspektif öğrenmeleri açısından önemli ve gerekli olduğunu ifade etmişlerdir.

Başarı durumları sorulduğunda beklendiği üzere hazır bulunuşlulukları nedeni ile yetenek sınavıyla alınan öğrencilerin daha başarılı olduklarını yorumlarından ve ifadelerinden anlamaktayız. Öğrencilere, derste öğrendikleri konular sorulduğunda, her iki grupta benzer içeriklerden bahsederken, merkezi sınavla alınan öğrencilerin ön yeterlilik ve hazır bulunuşluluklarının eksik olması nedeniyle daha fazla natürmort, cansız manken ve tors gibi cansız modelleri çizdikleri belirlenmektedir. Yetenek sınavıyla alınan öğrenciler daha hızlı çizebilme, hayalindekileri çizebilme gibi daha ileri konular üzerinde görüşlerini ifade ederken, merkezi sınav sistemi ile alınan öğrenciler sayıca daha fazla olmalarına rağmen bu konular üzerinde görüş bildirmemişlerdir. Desen dersinde zorlanıp zorlanmadıkları, en zorlandıkları veya severek, zevk alarak yaptıkları çalışmalar sorulduğunda; özel yetenek sınavıyla alınan öğrencilerin çoğu derste zorlanmadıklarını ifade ederken, merkezi sınav sistemiyle alınan öğrencilerden bir kısmı zorlandıklarını, önemli bir kısmı da dersin başlarında zorlandıklarını ancak zaman içinde öğrenip ilerleyerek bunu aştıklarını söylemişlerdir. Öğrenciler en çok aynı şeyleri çizmekte zorlandıklarını ifade ederken canlı modelden desen çizmeyi her iki grupta çoğunlukla sevdiğini ve zevk aldığını ifade etmiştir. Desen dersinin başka derslere ya da alana katkısı olup olmadığı sorulduğunda; her iki grup öğrenci de alana katkısı olduğunu, en çok moda resmine katkısı olduğunu, diğer teknik derslere de katkısının bulunduğunu, farklı açıklamalar üzerinde durarak söylemişlerdir. Öğrencilerin desen dersinin beklentilerini karşılayıp karşılamadığı sorulduğunda yetenek sınavıyla alınan öğrencilerin büyük çoğunluğu beklentilerini karşıladığını ifade ederken, merkezi sınav sistemiyle alınan öğrencilerin çok küçük bir kısmı beklentilerini karşıladığını söylemiştir. Bu sonuçtan merkezi sınavla alınan öğrencilerin desen dersine eğitim hayatlarında oldukça ihtiyaç duydukları çıkarımı yapılabilir. Her iki gruba da beklentilerinin neler olduğu sorulduğunda benzer ihtiyaçlar üzerinden beklentilerini ifade etseler de özel yetenek sınavıyla alınan öğrencilerden farklı olarak merkezi sınavla alınan öğrenciler daha farklı şeyleri de çizmek istediklerini, dersin başında çizim bilgisine dair daha çok şey anlatılmasını istediklerini,

öğretim elamanının daha ilgili ve sıklıkla bilgi veren, hatalarında uyarıcı, düzeltilen konumda olmasını istediklerini bildirmişlerdir. Ortak cevapları daha çok canlı model çizebilme, dışarıdan model temin edilmesi, atölye ortamının geliştirilmesi, arada farklı ortamların kullanılması, materyallerin zenginleştirilmesi, daha çok kumaş çizilmesi ve içeriğin zenginleştirilmesi olarak sayılabilir.

Moda tasarımının temeli insanın bedeni, ruhu, zevki, isteği, ihtiyacı yani insanın ta kendisidir. Bu nedenle bir moda tasarımcısı adayını öncelikle insan bedenini gözlemleyerek, tanıyarak, anlayarak, çözümlenerek ve çözümlenerek işe başlamalıdır. Bunun en iyi yolu da yüzyıllardan beri yapıldığı üzere canlı modelden desen çizmektir. Öğrenci, insanı burada gözlemlemeyi ve öğrenmeyi kavradıkça, sadece vücudun anatomik yapısını, ölçü ve oranlarını değil, insanın duruşunu, tipini, tarzını ve ruhunu da kavramaktadır. Çünkü tasarımın en büyük öznesi insandır. Mesleki anlamda insan bedenini ve insan bedenini sarmalayan tekstillerin duruşunu canlı modelle kavrayan moda tasarımcısı adayını, moda figürünü daha kolay çizebilecek, tasarlayabilecek ve figür üzerine giydirebilecektir. İnsan bedenini bu denli yakından kavramak onun üç boyutunu algılamak, giysilerin kalıbını oluştururken ve vücudu saracak şekilde onları üretirken de bireye oldukça büyük fayda sağlayacaktır.

Kaynakça

- Abling, B. (2013). *Moda Tasarım Çizimleri* (1. Baskı). (Çeviren: Can Even Topaktaş). İstanbul: Kerasus Yayıncılık
- Alakuş, A. O. (2005). *Sanat Eğitiminde Uluslararası/Ulusal Araştırmalar ve Adlandırma Sorunu*. Editör: Vedat Özsoy, İlköğretim Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri. (ss. 7-19). Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları
- Atalayer, F. (1994). *Görsel Sanatlarda Estetik İletişim* (1. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Berk, N. (1964). *Resim Bilgisi* (1. Baskı). İstanbul: Varlık Yayınevi
- Civardi, G. (2014). *Giysili Figür Çizimi Gündelik Yaşamdan İnsan Portreleri (Çizim Sanatı 3)* (3. Baskı). (Çeviren: Ceylan Öztürk). İstanbul: Koleksiyon Yayıncılık
- Civcir, E. (2015). *Temel Tasarım ve Tasarım İlkeleri* (1. Baskı). Ankara: Akademisyen Kitabevi
- Çakar, Gülşen E., Kışoğlu, Sevil, Bayraktar, Fatma (2003). *Temel Tasarım Bilgisi* (1. Baskı). Ankara: YA-PA Yayınları
- Davis, F. (1997). *Moda, Kültür ve Kimlik* (1. Baskı). (Çeviren: Özden Arıkan). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Erbay, M. (1997). *Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi* (1. Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları
- Etike, S. (1995). *Sanat Eğitimi Yazıları* (1. Baskı). Ankara: İlke Kitabevi Yayınları
- Gökaydın, N. (1996). *Kumaş Desenlemede Yaratıcı Çalışmalar* (1. Baskı). Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları
- Gürer, L. (1992). *Görsel Sanatlar Eğitimi ve Mekan-Form* (1. Baskı). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları
- Keş, Y. (2001). *Görsel İletişimde İllüstrasyonun Kullanım Alanlarına Kuramsal Bir Yaklaşım*. [Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Koca, E., & Koç, F. (2009). *Giysi Tasarımında Yaratıcılık*. e-Journal of New World Sciences Academy, 4, (1), 33-43
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama için Bir Rehber* (1. Baskı) (Çeviri Editörü: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yayınevi
- Neild, R. (2018). *Moda İllüstratörü Gibi Çizmek* (1. Baskı). (Çeviren: Gonca Gülbey). İstanbul: Profil Kitap
- Pektaş, H. (2019). 20. Yüzyılın Görsel Biçimlenmesini Etkileyen Bir İşbirliği: The Vienna Workshop. 4. Uluslararası Akdeniz Sanat Sempozyumu: Endüstri Devrimleri, Modern Kültür, Sanat ve Tasarım, 2-3 Mayıs 2019, Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayını
- Riegelman, N. (2006). *9 Heads* (Third Edition). London: Pearson Publishing
- Seivewright, S. (2013). *Moda Tasarımında Araştırma ve Tasarım* (1. Baskı) (Çeviren: Burcu Bakın). İstanbul: Literatür Yayıncılık
- Szkutnicka, B. (2012). *Moda Tasarımında Teknik Çizim* (1. Baskı). (Çeviren: Şölen Kipöz). İstanbul: Karakalem Kitabevi Yayınları
- Şenel, E. (2013). *1945'ten Günümüze Batı Toplumlarında Sanat ve Moda Etkileşimi* [Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Tahmasebi, Sha (2016). *Moda Tasarımcıları için Figür Çizimleri* (1. Baskı). (Çeviren: Mahmut Tuna). İstanbul: Hayalperest Yayınevi
- Tatham, C., Seaman J. (2016). *Moda Tasarımı Çizim Dersleri* (1. Baskı). (Çeviren: Ayşe Ermert). İstanbul: Hayalperest Yayınevi

- Tepecik, A., Toktaş, P. (2014). Güzel Sanatlar Fakültelerinde Temel Sanat Eğitimi (1. Baskı). Ankara: Gece Kitaplığı
- Tunalı, İ. (2009). Tasarım Felsefesi Tasarım Modelleri ve Endüstri Tasarımı (3. Baskı). İstanbul: Yem Yayınları
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yılmaz, M. (2010). Sanat Eğitiminde Motivasyon. Editör: Kazım Artut, Güzel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri (ss. 193-221). Ankara: Anı Yayıncılık

İnternet Kaynakları

- Akdeniz Üniversitesi GSF Moda ve Tekstil Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://obs.akdeniz.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=18&curSunit=1073#> [Erişim Tarihi: 15.02.2024]
- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi STF Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://hacibayram.edu.tr/web/bilgi-paketi?SiraNo=71&labelName=Kabul%20ve%20Kay%C4%B1t%20Ko%C5%9Fullar%C4%B1> [Erişim Tarihi: 17.02.2024]
- Atılım Üniversitesi GSTMF Moda ve Tekstil Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://www.atilim.edu.tr/tr/mod/page/2126/dersler> [Erişim Tarihi: 15.02.2024]
- Atatürk Üniversitesi AUÖF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://ataaof.edu.tr/programlar/tekstil-ve-moda-tasarimi> [Erişim Tarihi: 15.02.2024]
- Başkent Üniversitesi GSTMF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <http://truva.baskent.edu.tr/bilgipaketi/?dil=TR&menu=akademik&inner=katalog&birim=602> [Erişim Tarihi: 15.02.2024]
- Beykent Üniversitesi GSF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://obs.beykent.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=04&curSunit=36#> [Erişim Tarihi: 15.02.2024]
- Çanakkale 18 Mart Üniversitesi GSF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://ubys.comu.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?id=FJ8BwEF!xDDx!t7GMx9S1tOOIq!xGGx!!xGGx!&culture=tr-TR> [Erişim Tarihi: 15.02.2024]
- Çankırı Karatekin Üniversitesi STMF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://bbs.karatekin.edu.tr/dersPlani.aspx?bkod=08&fkod=04> [Erişim Tarihi: 15.02.2024]
- Çukurova Üniversitesi GSF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: https://eobsarsiv.cu.edu.tr/ProgDersPlan_tr.aspx?ProgID=115 [Erişim Tarihi: 15.02.2024]
- Doğuş Üniversitesi STF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://obs.dogus.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=4&curSunit=4122#> [Erişim Tarihi: 15.02.2024]
- Dokuz Eylül Üniversitesi GSF Moda Giyim Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: https://debis.deu.edu.tr/ders-katalog/2023-2024/tr/bolum_9511_tr.html [Erişim Tarihi: 15.02.2024]
- Ege Üniversitesi MTYO Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://ebp.ege.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/1/61148/8268/932001> [Erişim Tarihi: 17.02.2024]

- Eskişehir Teknik Üniversitesi MTF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://akts.eskisehir.edu.tr/tr/program/dersler/2029/13> [Erişim Tarihi: 17.02.2024]
- Gaziantep Üniversitesi GSF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <http://gsf.gantep.edu.tr/upload/files/Tekstil%20ve%20Moda%202021-2022%20katalog%20son.pdf> [Erişim Tarihi: 17.02.2024]
- Giresun Üniversitesi UBYO Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://ubs.giresun.edu.tr/ogrenci/ebp/organizasyon.aspx?kultur=tr-TR&Mod=1&ustbirim=33&birim=11&altbirim=1&program=1724&organizasyonId=616&mufredatTurId=932001> [Erişim Tarihi: 17.02.2024]
- Haliç Üniversitesi GSF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://halic.edu.tr/tr/akademik/fakulteler/guzel-sanatlar-fakultesi/tekstil-ve-moda-tasarimi> [Erişim Tarihi: 17.02.2024]
- Işık Üniversitesi STMF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: https://www.isikun.edu.tr/i/content/797_1_2022-23_Ders_Icerikleri.pdf [Erişim Tarihi: 17.02.2024]
- İstanbul Aydın Üniversitesi GSF Tekstil ve Moda Tasarım Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://www.aydin.edu.tr/tr-tr/akademik/yuksekokullar/anadolubil/moda-tasarimi/Pages/Ders-Plan%C4%B1.aspx?dID=11688> [Erişim Tarihi: 17.02.2024]
- İstanbul Bilgi Üniversitesi UBF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: https://ects.bilgi.edu.tr/Department/Curriculum?catalog_departmentId=191312 [Erişim Tarihi: 17.02.2024]
- İstanbul Teknik Üniversitesi TTTF Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://www.sis.itu.edu.tr/TR/ogrenci/lisans/ders-planlari/plan/SMT/201710.html> [Erişim Tarihi: 19.02.2024]
- İstanbul Topkapı Üniversitesi GSTMF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: https://ois.topkapi.edu.tr/bilgipaketi/eobsakts/ogrenimprogrami/program_kodu/031201/menu_id/p_27/tip/L/ln/tr/submenuheader/2 [Erişim Tarihi: 19.02.2024]
- İstanbul Ticaret Üniversitesi MTF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <http://ticaret.edu.tr/tekstil-ve-moda-tasarimi/wp-content/uploads/sites/26/2024/01/2023-2024-Mufredat.pdf> [Erişim Tarihi: 19.02.2024]
- İzmir Ekonomi Üniversitesi GSTF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://mt.ieu.edu.tr/tr/curr> [Erişim Tarihi: 19.02.2024]
- İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi STF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://stf.ikcu.edu.tr/Share/EED395206EB9A75AEA7E4A8C46473142> [Erişim Tarihi: 19.02.2024]
- Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi GSF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://gsftekstil.ksu.edu.tr/Default.aspx?SID=20985> [Erişim Tarihi: 19.02.2024]
- Mersin Üniversitesi GSF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <http://oibsr.mersin.edu.tr/bologna/?id=/courses&program=2219&sinif=1> [Erişim Tarihi: 19.02.2024]
- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi GSF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: https://msgsu.edu.tr/wp-content/uploads/2022/07/tekstil_ders_tanitim_formlari.pdf [Erişim Tarihi: 19.02.2024]
- Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi GSF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://www.ohu.edu.tr/guzelsanatlarfakultesi/tekstilvemoda/dersplani> [Erişim Tarihi: 19.02.2024]

- İstanbul Nişantaşı Üniversitesi STF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://ebp.nisantasi.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/1/58/71/932001> [Erişim Tarihi: 19.02.2024]
- Okan Üniversitesi STMF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https://www.okan.edu.tr/uploads/pages/ders-programi-4/tr-dersprogrami-02062021.xlsx> [Erişim Tarihi: 19.02.2024]
- Pamukkale Üniversitesi MTF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://ebs.pusula.pau.edu.tr/BilgiGoster/Program.aspx?lng=1&dzy=3&br=437&bl=8574&pr=897&dm=1&ps=0#dersPlanAKTS> [Erişim Tarihi: 19.02.2024]
- Selçuk Üniversitesi MTF Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: https://bologna.selcuk.edu.tr/tr/Dersler/sanat_ve_tasarim-moda_tasarimi_moda_tasarimi-lisans [Erişim Tarihi: 19.02.2024]
- Süleyman Demirel Üniversitesi GSF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://sis.sdu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=19&curSunit=1911#> [Erişim Tarihi: 19.02.2024]
- Uşak Üniversitesi GSF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://obs.usak.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=7&curSunit=1366#> [Erişim Tarihi: 19.02.2024]
- Yeditepe Üniversitesi GSF Tekstil ve Moda Tasarımı Ders İçeriği. Erişim adresi: <https://gsf.yeditepe.edu.tr/tr/moda-ve-tekstil-tasarimi-bolumu/dersler> [Erişim Tarihi: 19.02.2024]